

Opiskelijoiden psykososiaalisen hyvinvoinnin tukeminen etäopetuksessa

Satu-Maarit Korte, Janne Väättäjä, Pigga Keskitalo ja Solja Upola

Sisällys

Alkusanat	4
1 Etäopetus ja etäoppiminen	6
2 Etäopetuksen suunnittelusta	10
3 Sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen hyvinvointi	14
4 Itseohjautuvuustaidot ja minäpystyvyys	18
5 Infograafi syrjäytymisen ehkäisemisen strategioista	22
6 Infograafi syrjäytymisen ehkäisemisen strategioista inklusiivisessa ja monikulttuurisessa kontekstissa	23
7 Vuorovaikutteisen etäopetuksen toimintamalli	24
Lähteet	26

ISBN 978-952-337-375-4

Julkaisun pysyvä osoite:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-375-4>

ALKUSANAT

Lukijalle

Tämän oppaan tavoitteena on antaa tietoa opiskelijoiden psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemisesta etäopetuksessa. Opas on tarkoitettu nuorten parissa toimiville opetus- ja ohjaushenkilöstölle peruskoulussa ja toisella asteella. Oppaan ovat koonneet eOPE-hankkeen toimijat hankkeessa saatuihin kokemuksiin ja tuloksiin nojautuen. Hankkeessa toteutettiin työpajoja, joissa kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta COVID-19 -epidemian aikana. Opas pohjautuu opiskelijoiden esiin tuomiin ajatuksiin, miten verkkovälitteinen etäopetus voisi tukea opiskelijoiden psykososiaalista hyvinvointia. Etäopetukseen siirryttiin nopeasti ja tämä asetti sekä opettajat että oppettajat uuteen ja haastavaan tilanteeseen.

Etäopiskeluympäristöihin siirtyminen toi esille, että opiskelijat kaipasivat yhteisöllisyyttä, vuorovaikutusta ja tukea opiskeluun. Siirtyminen etäopetukseen toi epävarmuutta siitä, miten opetus pitäisi järjestää, miten opiskelijoita ohjataan ja miten opiskelussa huolehditaan opiskelijoiden hyvinvoinnista sekä oppimistavoitteiden saavuttamisesta.

Nyt kun opetus on palannut takaisin luokahuoneisiin, etäopetuksen mukana aloitettuja hyväksi havaittuja käytänteitä on sisällytetty osaksi opetusta. Opettajien keuhunhalu liittyen erilaisten teknologioiden hyödyntämiseen on lisääntynyt. Tässä ohjauksen oppaassa tarkastelemme etäopetusta niin opettajan, opiskelijan kuin oppimisenkin tulokulmista.

Oppaassa esitellään vuorovaikutteisen etäopetuksen toimintamalli, jossa käytännön esimerkkien kautta havainnollistetaan, miten nuoria voidaan tukea ja ohjata etäopinnoissa.

Hankkeen tausta

Tämä opas etäopetuksesta ja ohjauskäytänteistä on syntynyt Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksen (ELY) myöntämässä ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamassa *eOPE – Etäopintoihin osallistumisen tukeminen perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa* -hankkeessa (01.05.2021-31.09.2023). *eOPE*-hanketta on johtanut Lapin yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunta ja partnerina on ollut Lapin koulutuskeskus REDU.

Hanke pohjautuu edeltävässä ESR-rahoittamassa *eLAPPI*-hankkeessa saatuun tietoon siitä, että Covid-19-pandemian vuoksi siirtyminen etäopetukseen asetti koulut/oppilaitokset aivan uuteen tilanteeseen, ja että etäopetuksen ohjauskäytänteisiin on syytä kiinnittää huomiota.

Kiitokset

Haluamme kiittää lämpimästi opiskelijoita, opettajia ja rehtoreita, jotka ovat olleet mukana *eOPE*-hankkeen työpajoissa. Työpajat ovat antaneet arvokasta tietoa vuorovaikutteisen etäopetuksen toimintamallin kehittämistä varten sekä myötävaikuttaneet tämän kirjan sisältöön.

Kiitämme Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusta ja ESR-rahastoa sekä Lapin yliopistoa ja Lapin koulutuskeskus REDUa kehittämistyön tukemisesta.

eOPE-hankkeen toimijat Rovaniemellä toukokuussa 2023,

Satu-Maarit Korte, eOPE-hankkeen johtaja ja projektipäällikkö, Lapin yliopisto

Solja Upola, asiantuntija, Lapin koulutuskeskus REDU

Janne Väätäjä, hanketyöntekijä, Lapin yliopisto

Pigga Keskitalo, asiantuntija, Lapin yliopisto

1 Etäopetus ja etäoppiminen

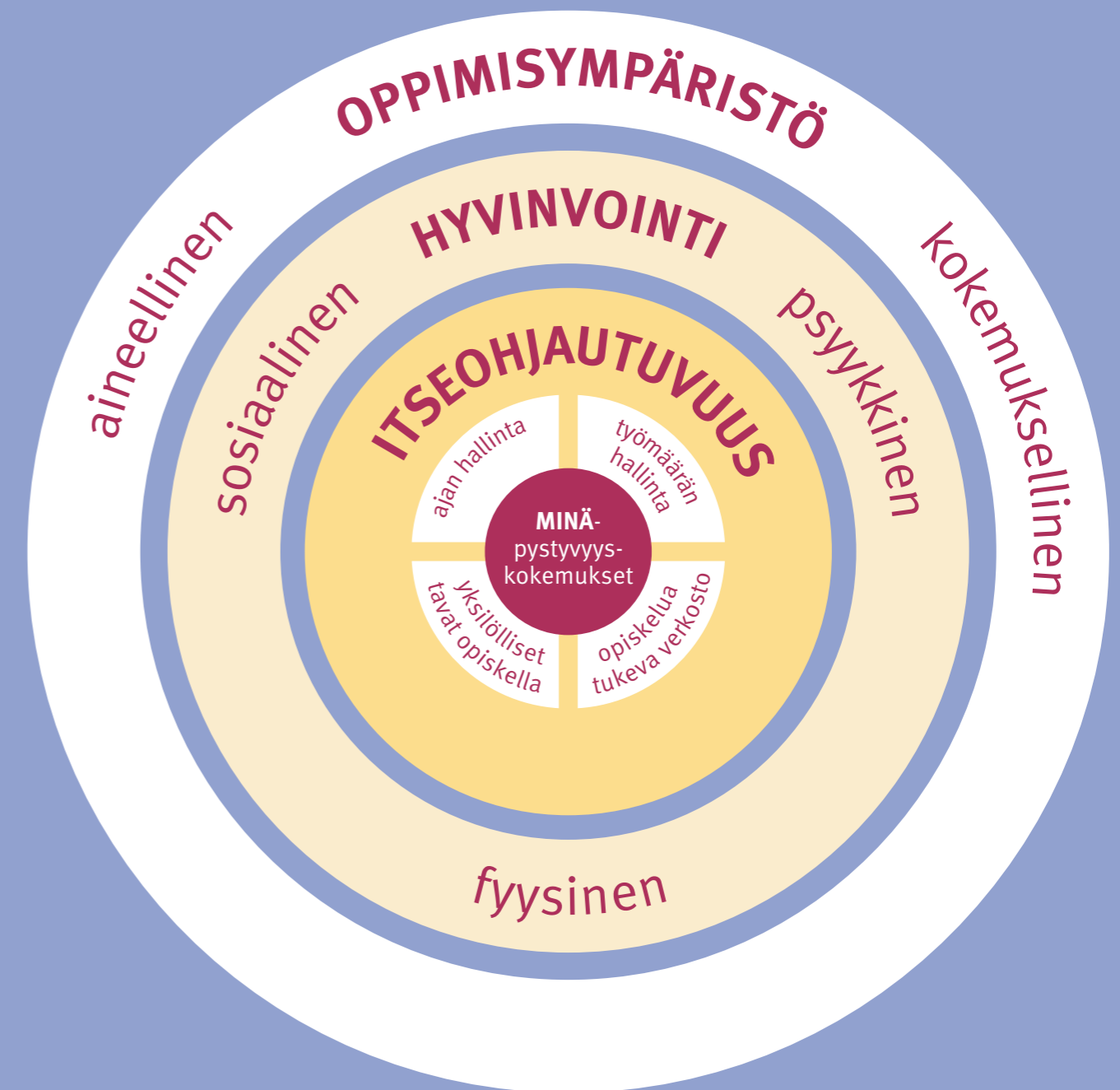
Etäopetus ja etäoppiminen eivät ole uusia asioita. Esimerkiksi kirjekursseja on ollut olemassa jo 1800-luvun lopulla. Teknologian kehityksen myötä kirjekurssit ovat vähitellen siirtyneet verkkopohjaisiksi etäopiskelumuodoiksi, kuten verkkokursseiksi ja avoimiksi verkkokursseiksi (MOOC). Tämä on avannut entistä enemmän mahdollisuuksia etäopiskeluun ja oppimiseen ilman fyysistä läsnäoloa. COVID-19 -epidemia, etäopetus ja -oppiminen tulivat tutuiksi maailmanlaajuisesti kaikille oppijoille ja opetustyössä toimiville. Yllättävä tilanne johti moniin erilaisiin kokemuksiin opiskelijoille, ja opettajille, sekä toi esille tarpeen kehittää etäopetus- ja etäohjaamistaitoja.

Millaista on hyvä etäopetus opiskelijoiden kokemana?

Opiskelijoiden etäopiskeluun vaikuttaa **opiskeluympäristöön, omaan hyvinvointiin ja opiskelutapoihin** liittyvät tekijät. Opiskelukokemus on siten riippuvainen useista tekijöistä, joihin opiskelija itse tai edes opettaja ei voi aina vaikuttaa.

Opiskeluympäristö on tärkeää ymmärtää kokonaisvaltaisesti siten, että opiskelukokemukseen vaikuttaa sekä **aineellinen** ympäristö toisin sanoen tieto- ja viestintätekni- sen infrastruktuurin luotettava toiminta että **kokemuksellinen eli psykososiaalinen opiskelu- ympäristö** (Kuvio 1).

Nämä yhdessä muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden.

Kuvio 1. Opiskelijan etäopiskelukokemuksen rakentuminen (Upola et al., 2023).

Moninaiset oppimisympäristöt

Opettajan etäohjaustaidot korostuvat, jotta opiskelija sitoutuu ja motivoituu aiheeseen. Samoin opiskelijan ja opettajan keskinäinen luottamuksellinen suhde vaikuttaa myönteisesti etäopiskeluun. Opettajalla on keskeinen tehtävä huolehtia etäoppitunnin turvallisuudesta ilmapiiristä.

Etäopiskelussa opiskelija toimii usein omassa henkilökohtaisessa ympäristössään. Tästä johtuen *oppimisympäristöt* ja niiden tekninen varustetaso vaihtelevat, mikä tuo oman haasteensa opiskeluun ja oppimiseen. Esimerkiksi nettiyhteys voi olla hidas, jolloin tiedonsiirto takkuu.

Samoin kotona voi olla samaan aikaan muitakin perheenjäseniä opiskelemassa ja etätöissä. Välttämättä kaikilla ei ole koko aikaa käytössään omaa tietokonetta, vaan niiden käytön joutuu jakamaan muiden kanssa. Tämä taas tuo omat haasteensa, jos kaikilla perheen opiskelevilla on yhtä aikaa oppitunnit.

Niin opiskelijat kuin opettajatkin voivat vierastaa kameran ja mikrofonin käyttöä. Tähän voi olla syynä esimerkiksi se, ettei halua näyttää omaa kotiaan julkisesti koko muulle ryhmälle. Sovellukset kuten Teams tai Zoom antavat kuitenkin mahdollisuuden personoida omaa muille näkyvää kuvaa esimerkiksi erilaisin taustakuvin. Kameroiden käyttöön kaivataan usein opettajan ohjausta eikä niiden päällä tai kiinni pitämistä voi pitää itsestäänselvytenä. Niin kameroiden käyttö kuin niiden käyttämättä jättäminenkin tulee perustella.

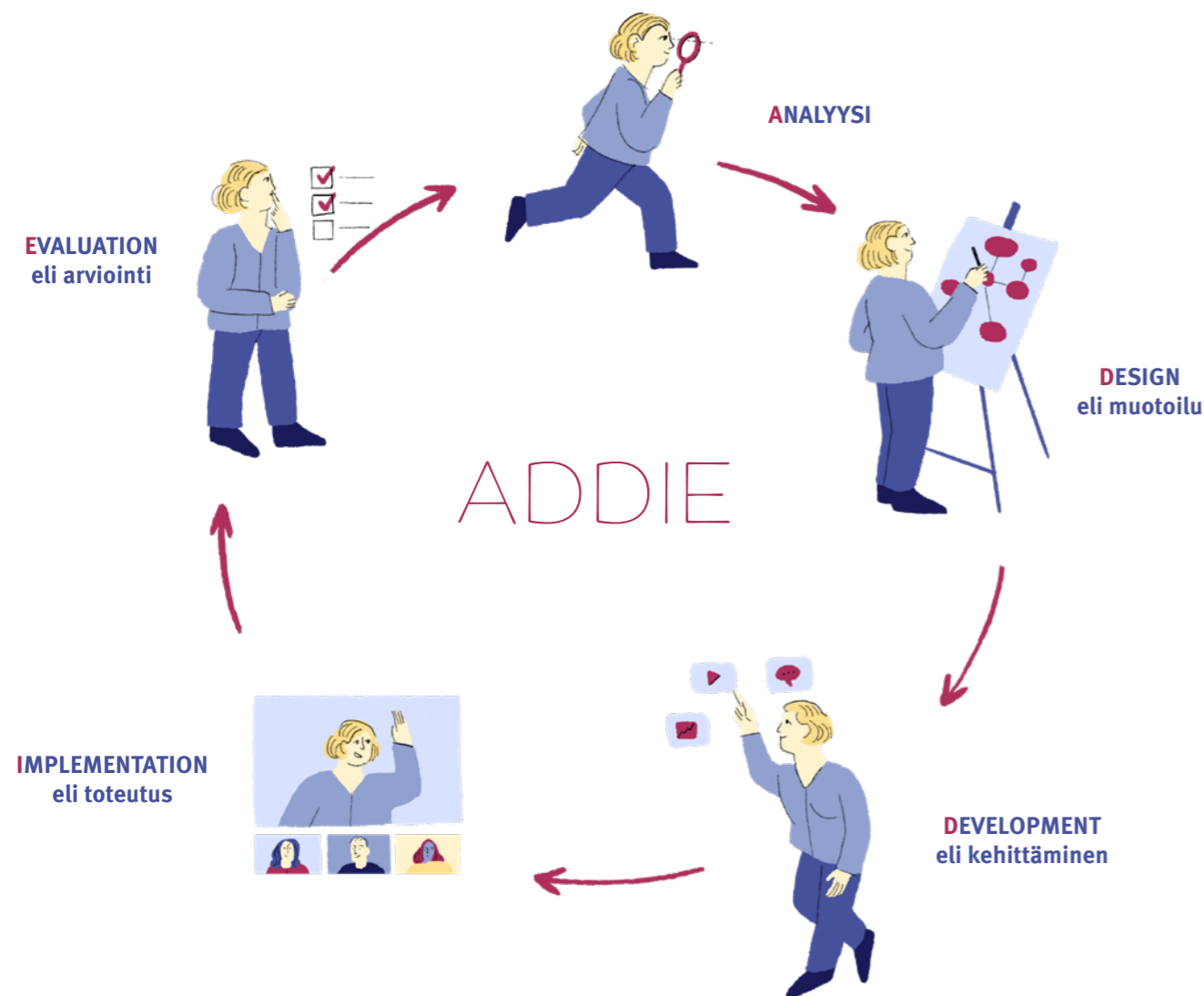
Kotiympäristössä opiskelevalla voi olla myös kodinhoitoon kuuluvia töitä, kuten ruuanlaittoa, nuoremmista sisaruksista huolehtimista, lemmikkien ulkoiluttamista ynnä muita lisätehtäviä. Siten etäopiskelu ympäristöt myös eriarvoistavat opiskelijoita. Etäopiskelu ympäristöihin liittyvien mahdollisuuksien ja haasteiden tunnistaminen edellyttää opettajalta hyvää oppilaantuntemusta/opiskelijantuntemusta.

2 Etäopetuksen suunnittelusta

Etäopetuksen suunnittelua tulisi ohjata samat pedagogiset periaatteet kuin lähiopetuksen suunnittelua. Niin lähi-, etä- kuin hybridiopetuksen suunnittelussa keskeisin asia, josta lähdetään liikkeelle on oppimistavoitteiden määrittely. Tämän jälkeen voidaan valita näitä tavoitteita tukevat opetusmenetelmät ja välineet.

Etäopetuksen järjestäminen edellyttää väistämättä teknologioita/sovelluksia, joita lähiopetuksessa ei aina tarvita. Näin ollen etäopetuksen suunnittelussa korostuu vaihe, jossa tehdään valintoja käytettävistä teknologioista/sovelluksista.

ADDIE -oppimismuotoilun malli (Branch, 2009)

Etäopetuksen suunnittelussa voi käyttää apuna myös esimerkiksi ADDIE -oppimismuotoilun mallia, jonka kirjaimet tarkoittavat *Analyysiä, Design eli muotoilu, Development eli kehittäminen, Implementation eli toteutus ja Evaluation eli arviointi*.

Analyysivaiheessa halutaan tietää ja pohtia, MITÄ oppijat tarvitsevat, mitkä ovat oppimistavoitteet, oppimisen ongelmat, tämänhetkinen osaaminen, mahdolliset opetusmenetelmät ja aikarajoitus.

Muotoiluvaiheessa pohditaan, KUINKA opetusta tulisi tarjota ja mitä pedagogisia menetelmiä ja digitaalisia välineitä kannattaa oppimistavoitteiden saavuttamiseksi käyttää. Tällöin kannattaa miettiä, missä järjestyksessä eri teemat tulisi esitellä, miten oppimista kannattaa arvioida, miten oppijoiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta voisi tukea ja miten oppijoiden erilaisuus, monikulttuurisuus ja monikielisyys otetaan huomioon.

Kehittämävaiheessa suunnittelu viedään oppimateriaalien ja sisältöjen konkreettiseen tasolle esimerkiksi eri ohjelmistojen avulla (diaesitykset, videot yms.). Samalla mietitään millaiset multimediaelementit, opetustoiminta ja oppimista vahvistavat harjoitukset ja aktiviteetit sitouttavat oppijoita tai parantavat oppimiskokemusta. Tehdyt materiaalit kannattaa testata ennen käyttöä.

Toteutuksessa suunnitellaan materiaalien ja suunnitelmien käytäntöön vieminen, pohditaan kuinka esimerkiksi oppimiskokemuksia ja kiinnostusta monitoroidaan, ja kuinka oppijat yhdistävät oppimansa oikeaan elämään. Samalla mietitään, kuinka materiaalit jaetaan oppijoille, tarvitaanko materiaaleille alusta ja tarvitaanko alustalle ohjeet eri asioiden löytämiseksi, miten arviointi annetaan ja palaute kerätään.

Arviointi ja ratkaisujen reflektointi on jatkuva prosessi kaikkien vaiheiden ratkaisujen aikana, jotta tarvittavia muutoksia voidaan tehdä. Voidaan miettiä, onko ratkaisuilla vahvuuksia tai heikkouksia, onko asetetut tavoitteet saavutettu, miten valitut oppimismenetelmät ja valmistetut materiaalit sopivat, kiinnostivat, motivoivat tai innostivat oppijoita.

KÄYTÄNNÖN ESIMERKKI

Miten aloittaa etäopetuksen suunnittelu?

1. Määritä oppimistavoitteet

- » huomioi konteksti, opetussuunnitelma, moninaiset oppijat

2. Valitse opetusmenetelmät

- » esim. ryhmätyöt, itsenäinen työskentely

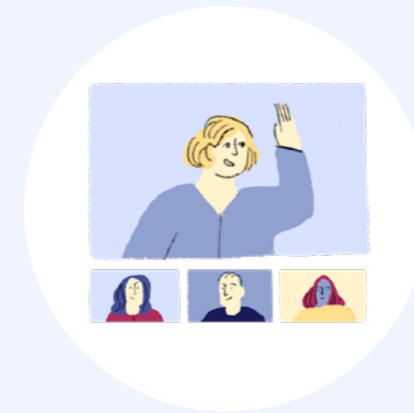
3. Määritä ominaisuudet, joita tarvitset hyödynnettäviltä välineiltä

- » esim. helppokäyttöisyys huomioiden tietyn ikäiset oppijat

4. Etsi ja valitse oppimisprosessin kannalta sopivimmat välineet

- » kysy työkavereilta, etsi verkosta

5. Toteuta opetus

- » kiinnitä huomiota omaan ja opiskelijoiden rooleihin opetustilanteissa

6. Arvioi opetusta ja tee muutoksia tarvittaessa

3 Sosiaalinen, psyykkinen ja fyysinen hyvinvointi

On hyvä muistaa, että hyvinvointi koostuu 1) sosiaalisista 2) psyykkisistä ja 3) fyysisistä tekijöistä, joihin voit myös opettajana vaikuttaa.

Kaverit, perhe sekä muu lähipiiri ovat keskeisessä asemassa edistämässä nuoren **sosiaalista hyvinvointia**. Opiskelijat yleensä voimaantuvat ja hyötyvät sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, ja tunteesta, että he kuuluvat ryhmään – toisille tämä voi olla kuormittavaa ja itsenäiset työskentelytavat tuntuvat helpoilta.

”Mielenterveysongelmat tai niiden paheneminen, yksinäisyys, sosiaaliset suhteet etäisiä ja yhteydenpito vähäistä. Jonkinlainen syrjäytymisen riski voi kasvaa.”

Miten sinä voit opettajana tukea opiskelijoiden sosiaalista hyvinvointia?

- » **Kannusta avun pyytämiseen ongelmatilanteissa ja tarjoa tilanteita, joissa apua voi pyytää spontaanisti**
 - > Salliva ja vuorovaikutteinen ilmapiiri ryhmätöissä
 - > Turvallisia, kahdenkeskisiä kohtaamisia
- » **Tarjota opiskelijoille erilaisia tapoja käydä vuorovaikutusta sekä sinun että muiden opiskelijoiden kanssa**
 - > Ryhmätöitä, ohjausajat

Psyykkinen hyvinvointi etäopetuksen aikana voi linkittyä esimerkiksi opiskelijan kokemaan kuormitukseen etäopetuksen aikana, johon sinulla on valtaa vaikuttaa.

”Alkoi ahdistaa, kun ei oppinut mitään. Tietokoneen ruudun läpi oli vaikeampaa opiskella ja avun kysely on vaikeampaa kuin lähiopetuksessa. Myös yksin kotona oleminen verrattuna kouluun, missä on sosiaalisia suhteita, alkoi ahdistaa.”

Miten voit tukea opettajana opiskelijoiden psyykkistä hyvinvointia?

- » **Tarjota opiskelijoille tilaisuuksia ottaa oppimiseen liittyviä ongelmakohtia esille**
 - > Kysy kuulumisia opetusjakson aikana
- » **Huomioikaa opintojen kokonaiskuormittavuutta muiden opettajien kanssa**
 - > Ei päällekkäisiä palautusajankohtia tehtäville
- » **Tarjota monipuolisia suoritustapoja opiskelijoille**
 - > Huomioi, että omalla opintojaksollasi ei tarvitse olla kaikkia opetusmenetelmiä käytössä vaan keskeistä on, että meneillään olevista opinnoista tulee eheä kokonaisuus

Etäopetuksessa on tärkeää huolehtia myös omasta **fyysisestä hyvinvoinnista**, jota tukee säännölliset opiskelupäivän rutiinit. Opettajana on tärkeä tiedostaa, että opiskelijoiden opiskeluympäristöt ovat erittäin moninaisia etäopiskelun aikana.

Miten voit opettajana tukea opiskelijoiden fyysistä hyvinvointia?

- » **Pidä taukoja, kannusta taukojumppaan-/verryttelyyn, näytä esimerkkiä**
- » **Tee opetusmenetelmistäsi ennakoitavia ja selkeitä**

Sosiaalinen ja emotionaalinen oppiminen (SEL) (Yoder, 2014)

Etäopetustilanteissa saattaa tuntua vaikealta rakentaa hyvää, turvallista ja vuorovaikutteista me-henkeä. Sosiaalisen ja emotionaalisen oppimisen malli fokusoituu oppimistavoitteiden lisäksi pehmeiden taitojen kehittymiseen. Sosio-emotionaalinen osaaminen tarkoittaa yleisesti ottaen taitoa käyttäytyä ja hallita tunteitaan sosiaalisissa tilanteissa. Malli pitää sisällään viisi tarkempaa osa-aluetta: *itsetietoisuus*, *itsensä johtamisen taidot*, *sosiaalinen tietoisuus*, *suhdetaidot* ja *vastuullinen päätöksenteko*.

Itsetietoisuus on kykyä tunnistaa omat tunteensa, mikä niihin voi vaikuttaa sekä ymmärtää omat vahvuutensa, heikkoutensa, stressitekijät ja kiinnostuksen kohteensa. Oppija tunnistaa myös muiden tunteita ja miten omat tunteet vaikuttavat muihin. Hän voi reflektoida ja kysyä, miksi minusta tuntuu tältä ja miten voisin muuttaa käytöstäni. Voit käyttää mallintamista tai näyttelemistä auttaaksesi oppijoita tunnistamaan miltä heistä ja toisista saattaa tuntua.

Itsensä johtamisen taidot antavat yksilöille osaamista ja strategioita käsitellä päivittäisiä stressiä ja hallita tunteita haastavissa vuorovaikutustilanteissa tai kun on muuten vaikeaa. Opiskelijoiden kyky säädellä omia tunteita vaikuttaa oppilaiden muistiin ja heidän käyttämiinsä kognitiivisiin resursseihin tehdessään oppimistehtäviä. Näin oppijalle kehittyy tilannetaju ja hän oppii, milloin on aika johtaa, antaa muiden johtaa ja milloin ja miten tehdä itsenäistä työtä. Tämän osa-alueen kehittymiseen auttaa esimerkiksi itsehillinnän harjoittaminen. Yhteistyötaitoja voi harjoitella osallistumalla joukkueläisiin ja peleihin. Näitä tilanteita voi myöhemmin reflektoida yhdessä ja tästä voi antaa konstruktivista palautetta.

Sosiaalinen tietoisuus antaa yksilöille mahdollisuuden ottaa huomioon muiden näkökulmat ja kehittää empatiataitoja. Sosiaalisesti tietoiset oppijat mitä todennäköisemmin tunnistavat ja arvostavat muiden tunteita, osaamista, mielipiteiden ja persoonallisuuksien yhtäläisyyksiä ja eroja. He osaavat myös verkostoitua ja toimia ryhmän aktiivisina jäseninä, antaen tilaa myös muille. Tätä voisi harjoitella esimerkiksi tekemällä ryhmän kanssa päätöksiä ja yhteisiä sääntöjä.

Suhdetaidot antavat oppijoille osaamista ylläpitää terveitä ja tasapainoisia suhteita muihin ihmisiin, sekä kykyä vastustaa negatiivista sosiaalista painetta, ratkaista ihmisten välisiä konflikteja ja hakea tarvittaessa apua. Opiskelijoiden on kyettävä työskentelemään muiden kanssa voidakseen osallistua ryhmiin, sillä se on tärkeä taito myös työelämässä. Suhdetaidoissa taitava oppija osaa kuunnella ja neuvotella, ymmärtää eri näkökulmia ja jakaa ajatuksia. Opeta oppilaita käyttämään esimerkiksi väittely- ja konfliktinratkaisutaitoja, sekä harjoittele dialogia heidän kanssaan vaiheittain, jotta he oppivat soveltamaan taitoa myös uusissa tilanteissa. Reflektoivaa kuuntelua harjoitellaan siten, että oppijat työskentelevät pareittain, jolloin toisen kertoessa ja kuvatessa jotakin toinen kuuntelee ja sitten toistaa kuulemansa (yllättävän vaikeaa).

Vastuullinen päätöksenteko antaa opiskelijoille osaamista ja harkintakykyä pitää mielessään eettiset näkökohdat, tulevaisuuden, kunnioituksen ja turvallisuusnäkökohdat päätöksiä tehdessään. Tämä kyky sisältää kyvyn tunnistaa ongelmia ja kyvyn kehittää sopivia ratkaisuja näihin ongelmiin ovat ne sitten sosiaalisia tai akateemisia ongelmia. Tue ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä antamalla oppijoille tehtävä analysoida tapahtumaa tai pulmaa esimerkiksi ongelmanratkaisumalliin perustuvan kysymyssarjan avulla.

KÄYTÄNNÖN ESIMERKKI

Roolipelit ryhmissä, jolloin jokaiselle voi antaa erilaisen roolin tai aktiviteetin, esimerkiksi optimisti, pessimisti, eri ammatin edustajia tai eri historian tärkeitä henkilöitä. Ryhmissä voi tehdä myös ristosana-tehtäviä, visailutehtäviä, ajatuskarttoja ja sanapilviä opituista teemoista. Ryhmä voi myös yhdessä kommentoida opetusvideoita laittamalla niihin puhekuplia, vastauksia kysymyksiin, muistiinpanoja ja vaikka linkkejä muihin videoihin.

4 Itseohjautuvuustaidot ja minäpystyvyys

Itseohjautuvuustaidoissa on kyse ajan- ja työmäärän hallinnasta sekä yksilöllisistä tavoista opiskella ja oppia asioita. Opiskelijoiden itseohjautuvuustaidot vaihtelevat suuresti, jonka vuoksi etäopiskelussa on tärkeää, että opiskelijalla on oma henkilökohtainen verkosto, jolta pystyi saamaan neuvoa ja apua etäopiskelun aikana. Opettajana on huomionarvoista myös muistaa, että opiskelijat kaipaavat tukea, ohjausta ja palautetta riippumatta heidän itseohjautuvuustaidoistaan.

Verkkovälitteinen etäopiskelu voi olla mahdollisuus henkilökohtaisen minäpystyvyyden ja itseohjautuvuustaitojen kehittymiseen. Minäpystyvyyden kannalta merkittävää on opiskelijan kokemus hallinnan tunteesta opiskelustaan. Itseohjautuvuustaidot ja positiiviset minäpystyvyyden kokemukset tulevat parhaimmillaan esille tilanteissa, jolloin opiskelija keksii uusia tapoja opiskella ja omia keinoja edistää oppimistaan. Tämä näkyy esimerkiksi rohkeutena kokeilla erilaisia opiskelua tukevia opiskelumenetelmiä ja välineitä/sovelluksia.

Miten voit tukea opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja minäpystyvyyttä etäopiskelussa?

- » Tee tehtäville selkeät ohjeistukset ja arvioinnin perusteet
- » Auta opiskelijoitasi tekemään itselleen ajan- ja tehtävien hallintaa tukeva opiskeluaikataulu, johon on merkittynä mm. tehtävänpalautukset ja yleinen opiskeluaika
- » Järjestä opetuksesi niin, että se on ennakoitavaa ja selkeästi strukturoitua

Itseohjautuva oppiminen (SRL) (Peel, 2020)

Itseohjautuvassa oppimisessä oppija oppii hallitsemaan omaa oppimistaan, ymmärtämään itselle sopivia oppimisstrategioita. Lisäksi hän oppii itsenäisen toiminnan tapoja, haastaa itseään, sekä oppii arvioimaan omaa oppimistaan. Opettaja on ohjaavassa ja fasilitoivassa roolissa, luoden oppimiselle hyvän ilmapiirin ja puitteet, auttaen oppimistavoitteiden määrittelyssä, ohjaten erilaisia oppimisen keinoja, oppimisprosessia, tulosten esittelyä ja oppilaiden itsearviointia.

Itseohjautuvaa oppimista opitaan neljällä tasolla, joilla opettaja suunnitelmallisesti harjoittaa oppijaa: *yhdistä oppimista*, *fasilitoi oppimista*, *moninaista oppimista* ja *sosiaalista oppimista*.

Yhdistä oppimista kuvaa sitä, kuinka oppijalle tarjotaan mahdollisuus tavoitteelliseen oppimiseen hyödyntäen *omia kiinnostuksen kohteita* oikeasta elämästä. *Tavoitteellisuus* tekee oppimisen päämäärän näkyväksi. Oppimistilanteen linkittäminen *oikeaan elämään* ja *aiemmin opitun* tai *teorian käytäntöön*, vahvistaa oppimista. Esimerkiksi, ensin kerrotaan painovoimasta ja sitten saa kokeilla asiaa itse käytännössä.

Fasilitoi oppimista kuvailee sitä, kuinka oppijalle tarjotaan mahdollisuus ja työkalut itse aktivoitua oppimisen äärellä, jota opettaja seuraa ja ohjaa eteenpäin. Jotta tämä työskentelytapa saadaan toimimaan, on oppijoita hyvä harjoittaa tiettyihin opettajan asettamiin *rutiineihin, ja siihen mitä opettaja oppijoilta odottaa*. Näin tilanteesta tai aktiviteetista toiseen siirryttäessä ei aikaa mene hukkaan. On myös hyvä antaa oppijoille esimerkkejä, kuinka itse tietyssä tilanteessa, kuten päässä laskussa, toimii. Näin voi kannustaa oppijoita pohtimaan omaa ajattelutapaansa ja huomaamaan *oman osaamisen kehityksen*. Oppimista voi fasilitoida myös visuaalisesti, esimerkiksi sanallisen tehtävänannon lisäksi teemasta esitellään tietoa kuvina tai videoina, tai vaikka kysymyksen teemaan liittyen, joihin oppijoiden tulee löytää vastaus. Opetuksessa voi myös käyttää nopeana arviointivälineenä laminoitua valkoista paperia, johon oppijat laittavat esimerkiksi vastauksen matemaattiseen tai mihin tahansa *kysymykseen*. Kun nämä nostetaan ylös opettaja näkee heti onko opetettu asia ymmärretty ja voiko opetuksessa mennä eteenpäin.

Moninainen oppiminen kuvailee sitä, miten oppijalle mahdollistetaan *itsereflektointi* ja miten oppijan uskoa *omaan osaamiseen ja minäpystyvyyteen vahvistetaan*. Tätä tukee erilaisten pedagogisten menetelmien ja myös arviointimenetelmien käyttö. Vaikeammin hahmotettavia asioita voi pilkkoa pieniin osiin tai tarjota *erilaisia tapoja* päästä yhteisymmärrykseen *oppimisprosessista ja tehtävistä*. On myös hyvä antaa *mahdollisuus* tehdä tehtävä esimerkiksi kahdella *eri tavalla*, jolloin oppija voi valita itselleen toimivan tavan ilmaista itseään. Yksi tehtävistä voisi olla kokonaan kirjallinen, kun taas toinen voisi olla osittain kirjallinen ja osittain piirroksen, videon tai äänitteen muodossa. Tehtävänannossa auttaa oppilaan-/opiskelijantuntemus, jotta opettaja pystyy tukemaan erilaisten oppijoiden vahvuuksia ja heikkouksia, sekä kehua onnistumista.

Sosiaalinen oppiminen tarkoittaa sitä, miten yhteistyö oppimistilanteissa tekee oppimisesta aktiivista ja yhteisöllistä, mahdollistaen myös positiivisen oppimisilmapiirin, kommunikointitaitojen ja ihmissuhteiden rakentamisen ja ylläpitämisen. Keskeistä sosiaalistamisessa on positiivisen ja välittämisen ilmapiirin luominen, yhteinen vastuu oppimisesta (esimerkiksi ryhmässä tehdyn tehtävän ratkaisussa), kunnioittava kommunikointi oppijoiden, sekä heidän huoltajien kanssa, sillä kaikkia yhdistää toive oppijan parhaasta mahdollisesta oppimistuloksesta.

KÄYTÄNNÖN ESIMERKKI

Esimerkiksi lukukauden alussa tai aloitettaessa kurssia, voidaan kurssialustalle tehdä lyhyt kurssin ja oppimisalustan esittelyvideo. Lisäksi, jos kurssin kaikki oppijat eivät tunne toisiaan, tai jos vaikka opettaja on uusi ja haluaa oppia tuntemaan oppijat paremmin, voidaan tehdä videoesittely itsestä (myös opettaja). Video kannattaa olla lyhyt, 90–180 sekuntia, ja sitä varten on hyvä asettaa jokin teema ja esittää vaikka sen tekemisen avuksi kysymyksiä. Näin kaikki saattavat oppia toisistaan jotain uutta ja tutustua toisiinsa paremmin, luoden paremman ilmapiirin etäopetustilanteisiin. Esimerkkinä voisi olla kurssi, jolla opetetaan videoiden tekoa. Tällöin voidaan esittelyvideolla pyytää kertomaan hieman itsestään, kuka on ja mistä on kiinnostunut, miksi haluaa oppia tästä aiheesta, millaisista elokuvista pitää ja mistä ei pidä jne. Välineenä voi toimia opiskelijan oma puhelin.

5 Infograafi syrjäytymisen ehkäisemisen strategioista

6 Infograafi syrjäytymisen ehkäisemisen strategioista inklusiivisessa ja moni-kulttuurisessa kontekstissa

7 Vuorovaikutteisen etäopetuksen toimintamalli

Vuorovaikutteisen etäopetuksen tavoitteena on:

Vuorovaikutteisuutta tukevia pedagogisia periaatteita:

Aktiivinen oppiminen:

Kannustaa oppijoita osallistumaan aktiivisesti keskustelujen, ryhmätöiden ja käytännön projektien avulla

Eriytetty opetus:

Opetusmenetelmien, -materiaalien sekä arvioinnin mukauttaminen vastaamaan yksittäisten oppilaiden tarpeita ja kykyjä

Formatiivinen arviointi:

Arvioi säännöllisesti oppijan edistymistä antaaksesi oikea-aikaista palautetta ja mukauttaaksesi opetusstrategioita sen mukaisesti

Vuorovaikutustavat:

Synkroninen vuorovaikutus:

Mahdollisuuksien luominen reaaliaikaisen viestintään opettajien ja oppijoiden välillä, kuten Q&A-istuntoja ja ryhmäkeskusteluja

Asynkroninen vuorovaikutus:

Tarjoaa mahdollisuuksia kommunikointiin ja yhteistyöhön reaaliaikaisten istuntojen ulkopuolella esim. sähköposti

Vertaisyhteistyö:

Oppijoiden rohkaiseminen yhteistyöhön vertaistensa kanssa ryhmäprojektien ja jaettujen asiakirjojen muokkaamisen avulla

Lähteet

Branch, R. M. (2009). *Instructional design: The ADDIE approach* (Vol. 722). New York: Springer.

Korte, S.-M., Upola, S., Paksuniemi, M., Väätäjä, J., & Keskitalo, P. (2022). A Model to Support Students' Psychosocial Well-Being: Promoting Student Self-Efficacy in Remote Learning. Teoksessa E. Baumgartner, R. Kaplan-Rakowski, R.E. Ferdig, R. Hartshorne, & C. Mouza (toim.), *A Retrospective of Teaching, Technology, and Teacher Education during the COVID-19 Pandemic* (ss. 25–30). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). <https://www.learntechlib.org/primary/p/221522/>

Peel, K. L. (2020). Everyday teaching practices for self-regulated learning. *Issues in Educational Research* 30(1), 260–282. <http://www.iier.org.au/iier30/peel.pdf>

Upola, S., Korte, S.-M., Väätäjä, J., Paksuniemi, M., Lakkala, S., & Keskitalo, P. (2023). Aineellinen ja kokemuksellinen etäopiskeluympäristö – opiskelijoiden kokemuksia etäopiskelusta COVID-19 -pandemian aikana [Material and experiential distance learning environment – students' remote learning experiences during the COVID-19 pandemic]. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 25(4), 10–27.

Yoder, N. (2014). Teaching the whole child: Instructional practices that support social-emotional learning in three teacher evaluation frameworks. Research-to-practice brief. *Center on Great Teachers and Leaders*.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Yhteystiedot

Satu-Maarit Korte

Projektipäällikkö, eOPE -hanke
satu-maarit.korte@ulapland.fi

ISBN 978-952-337-375-4

Julkaisun pysyvä osoite:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-375-4>

